

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

**ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ
И БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ**

**ИНФОРМАТИВНИ
БИЛТЕН**

**БРОЈ 1
2018.**

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:

<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

Из наше базе која садржи преко 114.000 прописа, за свега неколико минута може се добити како важећи тако и неважећи пропис, у штампаној верзији или електронском поштом, као што се може добити и телефонским путем свака информација о статусу траженог прописа.

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html>

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-knjige.html>

Дигитална библиотека налази се на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

1. Немањина бр. 22-26,
телефон: 3616-296, 363-1620, 363-1104, 3613-734/лок. 1620 и 1104

или електронски: **biblioteka@uzzpro.gov.rs**

Главни и одговорни уредник: Смиља Богдановић, начелник Одељења
(**smilja.bogdanovic@uzzpro.gov.rs**)

Технички уредник: Јелена Васиљевић, оператер за системе базе података

Сарадници: Гордана Јуришић, документалиста
Смиљана Павков, документалиста
Гордан Горунковић, оператер за системе базе података
Лепосава Милановић, оператер припреме података
Радмила Тубин-Михајловић, оператер припреме података
Дејан Станојловић, оператер за системе базе података

Лектор: Смиља Богдановић

Коректор: Јелена Васиљевић

Компјутерска обрада: Радинка Мићовић, програмер софтверских решења и
Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

ШТАМПА: УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА

Београд, Немањина 22-26

САДРЖАЈ

- 1.** Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
- 2.** Списак претплата на дневне листове, службена гласила и часописе
- 3.** Преглед старих публикација
- 4.** Преглед нових књига
- 5.** Листа најчитанијих књига

1

**ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ
ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА БЕОГРАДА**

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Указ о опозиву са дужности изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије при Малтешком Витешком Реду, Мирка Јелића, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2018

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије при Малтешком Витешком Реду, Дејана Шаховића, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2018

Указ о постављењу на дужност изванредног и опуномоћеног амбасадора Републике Србије у Републици Ирак, Уроша Балова, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2018

Одлука о расписивању избора за одборнике Скупштине града Београда, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2018

Одлука о расписивању избора за одборнике скупштина општина Аранђеловац и Бор, Службени гласник Републике Србије бр. 4/2018

Одлука о максималном броју запослених у Министарству унутрашњих послова, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2018

Одлука о изменама и допунама Пословника о раду Високог савета судства, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Правилник о допуни Правилника о управи у Државном правобранилаштву, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Правилник о програму и начину полагања испита на коме се оцењује стручност и оспособљеност кандидата за судију који се први пут бира, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Правилник о допуни Правилника о попуњавању извршилачких радних места и положаја у Административној канцеларији Високог савета судства, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Службени лист Града Београда

Одлука о називу и изгледу образаца за подношење изборних листа кандидата за одборнике Скупштине града Београда, расписаних за 4. март 2018. године, Службени лист Града Београда бр. 4/2018

Упутство за спровођење избора за одборнике Скупштине града Београда, расписаних за 4. март 2018. године, Службени лист Града Београда бр. 4/2018

Роковник за вршење изборних радњи у поступку спровођења избора за одборнике Скупштине града Београда расписаних за 4. март 2018. године, Службени лист Града Београда бр. 5/2018

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Исправка Закона о изменама и допунама Закона о републичким административним таксама, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Уредба о утврђивању лучког подручја на међународном путничком пристаништу у Голупцу, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Уредба о евиденцији извозника воћа и поврћа у Руску Федерацију, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Уредба о измени уредбе о условима и начину примене мера за заштиту права интелектуалне својине на граници, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Уредба о финансирању јавних медијских сервиса из буџета Републике Србије у 2018. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2018

Уредба о висини посебне накнаде за подстицај повлашћених произвођача електричне енергије у 2018. години, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2018

Уредба о измени и допуни Уредбе о увозу моторних возила, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2018

Одлука о избору најповољније понуде подносиоца пријаве за обавезујућу понуду: VINCI AIRPORTS, Француска, у поступку давања концесије за финансирање, развој кроз изградњу и реконструкцију, одржавање и управљање инфраструктуром АД Аеродрома Никола Тесла Београд и обављање делатности оператера аеродрома, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2018

Одлука о образовању Посебне радне групе за координацију послова у вези са реализацијом пројекта еИнспектор, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Одлука о врстама девиза и ефективног страног новца које се купују и продају на девизном тржишту, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Одлука о изменама и допунама Одлуке о јединственој тарифи по којој Народна банка Србије наплаћује накнаду за извршене услуге, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Одлука о измени Одлуке о стопи и начину одржавања заштитног слоја капитала за структурни системски ризик, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Одлука о оснивању Метролошког савета, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Одлука о изменама и допунама Одлуке о именовању Радне групе за припрему и организовање наградне игре у роби и услугама под називом „Узми рачун и победи 2018“, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Правилник о техничким нормативима за заштиту индустријских објеката од пожара, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2018

Правилник о информацијама које се достављају пре успостављања и измене функционалног блока ваздушног простора, Службени гласник Републике Србије бр. 1/2018

Правилник о мерилима, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Правилник о техничким нормативима за инсталације хидрантске мреже за гашење пожара, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Правилник о измени Правилника о коришћењу подстицаја за органску сточарску производњу, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Правилник о детаљним мерама за примену заједничких основних стандарда обезбеђивања у ваздухопловству, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2018

Правилник о сертификацији ваздухоплова и других ваздухопловних производа, делова и уређаја и о издавању дозвола за обављање ваздухопловно-техничке делатности организацијама за производњу и пројектовање, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2018

Правилник о начину и садржају извештавања о планираним и извршеним расходима за плате у буџетима локалне власти у 2018. години, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Правилник о начину и поступку регистровања фактура, односно других захтева за исплату, као и начину вођења и садржају централног регистра фактура, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Правилник о садржини елабората о условима експлоатације подземних вода или хидрогеотермалних ресурса, односно петрогеотермалних ресурса и условима и начину вршења техничке контроле елабората, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Правилник о условима, критеријумима, садржају и начину разврставања петрогеотермалних ресурса и начину приказивања у елаборату, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Правилник о начину и условима оверавања мерила, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Наредба о предузимању мера за спречавање уношења заразне болести животиња трансмисивних спонгиоформних енцефалопатија и других болести животиња које се могу пренети споредним производима животињског порекла у Републику Србију, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Решење о измени Решења о поништењу Акта о вредновању, избору, финансирању и праћењу пројеката из Програма основних истраживања и основних усмерених истраживања за период од 2016. до 2020. године и Програма истраживања у области технолошког развоја за период од 2016. до 2019. године, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Закључак Владе Републике Србије којим се усваја Акциони план за 2018. годину за спровођење Стратегије развоја индустрије информационих технологија за период од 2017. до 2020. године, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Списак српских стандарда из области електричне опреме намењене за употребу у оквиру одређених граница напона Службени гласник Републике Србије бр. 1/2018

Тарифа посебних накнада организације за остваривање репрографских права, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2018

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Одлука Мешовитог комитета бр. 2/2017 основаног Споразумом о слободној трговини између Републике Србије и Републике Турске о изменама и допунама Протокола I Споразума, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2018

Одлука Мешовитог комитета бр. 3/2017 основаног Споразумом о слободној трговини између Републике Србије и Републике Турске о додавању Протокола III Споразума који се односи на трговину услугама, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2018

Споразум између Министарства трговине, туризма и телекомуникација Републике Србије и Администрације Курске области (Руска Федерација) о успостављању међународних и спољноекономских веза у трговинско-економској сарадњи, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2018

Меморандум о спровођењу ИНТЕРРЕГ – ИПА Програма прекограничне сарадње Бугарска–Србија, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2018

Меморандум о сарадњи између Владе Републике Србије и Државне корпорације за подршку израде, производње и извоза високотехнолошких индустријских производа „Ростех“ о сарадњи у областима иновација и технолошког развоја, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2018

Обавештење о датуму ступања на снагу Меморандума о спровођењу ИНТЕРРЕГ – ИПА Програма прекограничне сарадње Србија–Бугарска, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2018

Обавештење о датуму ступања на снагу Конвенције о нуклеарној сигурности, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2018

Обавештење о датуму ступања на снагу Заједничке конвенције о сигурности управљања истрошеним горивом и о сигурности управљања радиоактивним отпадом, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2018

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Исправка Покрајинске скупштинске одлуке о програму заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији Аутономне Покрајине Војводине у 2018. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2018

Правилник о критеријумима за суфинансирање програма/пројеката у области научноистраживачког развоја невладиних организација у Аутономној Покрајини Војводини, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2018

Правилник о критеријумима за суфинансирање текућих поправки и одржавање зграда, објеката и опреме установа студентског стандарда чији је оснивач Аутономна Покрајина Војводина, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине бр. 3/2018

Службени лист Града Београда

Одлука о бесповратном суфинансирању активности на инвестиционом одржавању и унапређењу својстава зграде, Службени лист Града Београда бр. 96/2017

Одлука о начину, условима и критеријумима за доделу бесповратних финансијских средстава за подршку развоја предузетништва, Службени лист Града Београда бр. 96/2017

Одлука о допунама Одлуке о условима и начину измирења дуговања за потрошњу воде корисника прикључених на безусловне мреже који се снабдевају водом из градског водовода преко прикључака са блок водомером, Службени лист Града Београда бр. 96/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о оглашавању на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 96/2017

Решење о измени и допуни Решења о општим паркиралиштима, Службени лист Града Београда бр. 5/2018

Програм уређивања и доделе грађевинског земљишта за 2018. годину, Службени лист Града Београда бр. 99/2017

План места за постављање средстава за оглашавање на јавној површини, Службени лист Града Београда бр. 101/2017

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Уредба о изменама и допунама Уредбе о Каталогу радних места у јавним службама и другим организацијама у јавном сектору, Службени гласник Републике Србије бр. 6/2018

Одлука о образовању Савета за права детета, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Одлука о образовању Савета за унапређење међугенерациске сарадње и солидарности, Службени гласник Републике Србије бр. 3/2018

Одлука о образовању Комисије за борбу против ХИВ/АИДС-а и туберкулозе, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2018

Службени лист Града Београда

Одлука о измени и допуни Одлуке о правима и услугама социјалне заштите, Службени лист Града Београда бр. 102/2017

Одлука о изменама и допунама Одлуке о додатним облицима заштите породиља на територији града Београда, Службени лист Града Београда бр. 102/2017

Закључак о измени Интервентних мера заштите најугроженијих грађана, Службени лист Града Београда бр. 108/2017

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Одлука о образовању Комисије за развој и спровођење дуалног образовања, Службени гласник Републике Србије бр. 5/2018

Одлука о стицању статуса института од националног значаја (Институт за физику у Београду), Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Правилник о стручном спортском испиту, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Решења о додели новчане награде за спортске резултате, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Меморандум о разумевању између Министарства културе и информисања Републике Србије и Министарства културе и спорта Републике Грчке за период 2017–2021, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 1/2018

Службени лист Града Београда

Одлука о постављању споменика балетском уметнику Милораду Мишковићу, Службени лист Града Београда бр. 96/2017

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за децембар 2017. године, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2018

Подаци о просечним годишњим зарадама и просечним годишњим зарадама без пореза и доприноса у Републици Србији у 2017. години, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Подаци о кретању просечне месечне зараде без пореза и доприноса и о кретању потрошачких цена у Републици Србији од 1. јула 2017. до 31. децембра 2017. године, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом исплаћеним у децембру 2017. године, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Податак о просечној годишњој заради по запосленом у Републици Србији исплаћеној у 2017. години, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Износ најниже месечне основице доприноса за обавезно социјално осигурање, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2018

Износ најниже месечне основице доприноса за обавезно социјално осигурање за осигуранике из чл. 25, 26. и 27. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање за 2018. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2018

Износ најниже месечне основице доприноса за обавезно социјално осигурање, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2018

Износ највише годишње основице доприноса за обавезно социјално осигурање за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 2/2018

Исправка Износа највише годишње основице доприноса за обавезно социјално осигурање за 2017. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Усклађени динарски неопорезиви износи пореза на доходак грађана из члана 9. став 1. тач. 9), 12), 13), 29) и 30), члана 18. став 1. тач. 1), 2), 5), 7), 8) и 9), члана 21а став 2, члана 83. став 4. тачка 1) и члана 85. став 1. тачка 11) Закона о порезу на доходак грађана годишњим индексом потрошачких цена у 2017. години, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Усклађени динарски износ из члана 13. став 3. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање годишњим индексом потрошачких цена у 2017. години, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

Усклађени динарски износи накнада из јединствене тарифе по којој се наплаћују накнаде за услуге које врши Управа за трезор, Службени гласник Републике Србије бр. 7/2018

2

СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА ДНЕВНЕ ЛИСТОВЕ, СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2018. ГОДИНИ

ДНЕВНИ ЛИСТОВИ И ЧАСОПИСИ

1.	АЛО
2.	БЛИЦ
3.	ВЕЧЕРЊЕ НОВОСТИ
4.	ВРЕМЕ
5.	ДАНАС
6.	ИНФОРМЕР
7.	КУРИР
8.	НЕДЕЉНИК
9.	НИН
10.	ПЕЧАТ
11.	ПОЛИТИКА

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	ЛИПАР: часопис за књижевност, језик, уметност и културу
2.	PC PRESS
3.	ПРАВНА ПРАКСА: часопис за примену прописа

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН ДРЖАВНОГ ПРАВОБРАНИЛАШТВА
2.	БИЛТЕН ЈАВНИХ ФИНАНСИЈА
3.	БИЛТЕН МИНИСТАРСТВА ДРЖАВНЕ УПРАВЕ И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
4.	БИЛТЕН РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ
5.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
6.	МЕСЕЧНИ СТАТИСТИЧКИ ПРЕГЛЕД
7.	САОПШТЕЊА РЕПУБЛИЧКОГ ЗАВОДА ЗА СТАТИСТИКУ

3

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посреди књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектуру свима онима који желе да се стручно усавшавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа.

За овај број издвајамо:

1. М. Ђ. Милићевић: Живот Срба сељака, Београд: 1894.

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

СРПСКА КРАЉЕВСКА АКАДЕМИЈА

СРПСКИ ЕТНОГРАФСКИ ЗБОРНИК

КЊИГА ПРВА

ЖИВОТ СРБА СЕЉАКА

НАПИСАО

М Ђ МИЛИЋЕВИЋ

(ДРУГО ПРЕРАЂЕНО И ПОПУЊЕНО ИЗДАЊЕ)

У БЕОГРАДУ

У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ

1894

ЦЕНА 2 ДИНАРА

БОЖИЋНИ ПОСТ

Сељаци, запаштајући Божићни Пост, говоре: — Од поклада до Св. Николе има 21 дан; а од Св. Николе до Божића — 19 дана. (Шумадија)

1. На Св. Андреју (30 новембра) сељаци не раде зато „да им звер не би давио стоку преко године.“

2. И жене не раде својих ручних радова тај дан, опет стоке ради. (Шумадија)

3. *Варица*. У очи Св. Варваре (3 децембра), пристави се у лонац, или у котло, од свакога жита и варива, те се све скува заједно, па се после, други и трећи дан, то једе. Зато се и говори:

Варварица вари (4 децембра),

Савица хлади (5 дек.),

Николица куса (6 дек.).

У вече се варица поставља да се кува, а у јутру се гледа: с које је стране наврела, те на тој страни села сеју жита те године, јер веле да ће тамо најбоље родити.

4. *Свети Никола*. Највише Срба слави Св. Николу. Зато је најприличније овде казаћи што о *Крсним именима* у Срба сељака.

Сељаци сви и свуда славе *славу*, држе *Крсно име*, или служе *светога*, како се где говори, али се то не ради свуда на један исти начин. По разним местима, у том слављењу има ситних разлика, само је главно свуда једнако.

Овде ће се дати слика тога обичаја тек из два или три наша места.

Домаћин, који се за тај дан зове *свечар*, стара се и припрема из раније чим ће и како ће прославити своје *Крсно име*. Пред ноћ, у очи Крсног имена, заћи ће који из свечареве куће (обично које од момчади) по селу, те позвати оне куће које се узајамно зову *на славу*. Кад дође пред кућу обично скине капу, назове Бога, и рекне:

„Поздравио ви се Тата (или Чика, или Брата) да дођете до вече на чашу ракије: да се разговоримо, и да мало ноћи поткратимо; што буде Бог дао и Св. Никола (или већ који буде светац) донео нећемо сакрити. Дођите, немојте да не дођете!“

Овако обично зову где је обичај звати на славу; али има села где се на славу не зову, него свечару на Крсно име долази сваки који милује не чекајући звања.

У ваљевској Подгорини састану се по 10—15 свечарских позивача код које куће, па одатле пођу по селу звати овако:

„Бога молимо, Светога (Николу, Јована, или кога буде) славимо: дођи, брате, да пијемо!“¹

Позвани на славу обично одговара:

— Хвала! Ласно је доћи на част!...

Дошавши свечару пред кућу, званице обично питају:

— Домаћине! Јеси ли рад гостима?

— Јесам добрима као што си ти (љубе се).

— Честита ти слава!

— Теби честита душа пред Богом!

Домаћин, гологлав, служи ракију (слатко, кава, и врућа ракија, ретко се ком нуди у вече, осем каком са стране намернику, попу, или чиновнику, ако би се ту десио).

¹ Нема збиље којој шаљиви људи неће наћи и шаљиву страну. Тако су и ово звање на славу шаљиви људи узели да се насмеју. У то име причају да је некакав гостољуб овако сладио своју славу званицама:

„На пољу је зима; огодно је вина; у кући се пуши, а има зла кучка: дођите, молим вас, немојте да не дођете!“

Кад се госту понуди прва чаша, он ће домаћину рећи:

— Дђ, наздрави, у доброј је руци!

— Е, па заповедајте! одговорио би домаћин.

— Дђла, у добри час! рекну му сви. Он се тада прекрсти, рекавши:

— Боже помози! Боже дај добар час међу нас! Срећан почетак славе и пива!

Сада наздрави најстаријему госту, или кмету, ако је ту. Тако попију по 3—4 чаше док се све званице искупе. Кад се искупе, полије им се те умију руке, домаћин запали свећу воштаницу, узме кадионицу, и све њих окади, па стану сви молити се Богу, сваки у себи, осем некога старца који зна поменути све светитеље у години. Иза тога седају за вечеру.

Који су од званица познатији са свечаром, или су му што род, доносе у недрима по јабуку или дуњу, и дају домаћину пошто му назову добро вече и поздраве се.

Сад сви вечерају и разговарају се.

Редовне здравице ово су:

Прва: За помози Боже!

Друга: За бољи час!

Трећа: За Свете Тројице. Света Тројица да нам је помоћница на путу, на суду, у тамној гори, на мутној води: из кала нас избавила, на пут исправила, руку додала, муке не дала! Бог и Света Тројица да поживи нашег Господара (имерек) који се о нама стара; посегла му рука на пексијана!

Четврта: Добродошлица добро ради. Дао ти Бог, домаћине, свако добро у задуго!

А он на то:

— Добро сте ми дошли сви; и честито вам место!

Пета: За здравље домаћина и свих кућана његових!

Шеста: За здравље компија, званих и незваних. Ово говори домаћин.

Седма: За здравље кумова и пријатеља!

После вечере, сви се разилазе кућама. Разилажење почиње после ове домаћинове здравице. Пријатељи из других села, и путници намерници, остају ту и на преноћишту.

На славу у јутру, где има цркве, домаћин оде цркви. После службе, свештеник с петрахиљем прима редом од свечара *свечарске колаче* и, разрезавши сваки на четворо, и поливши га по доњој кори вином, обрне га три пута с домаћином, читајући или певајући црквене песме: *„Исаије, ликуј!“* и *„Свети Мученици!“* После тога разломе колач, и пошто у три маха сркну од онога вина на колачу и пољубе колач, (а некад се пољубе и међу собом) разломе колач са свим тако да две четвртине остану домаћину а две свештенику. Домаћин своје две четвртине од колача врати кући и кољиво, а свештеник опет оне своје задржи себи. — У новије време забрањено је свештеницима задржавати себи те поле славских колача; јер их се о некој слави деси толико да се не могу да поједу, него их дају свињама!

Св. Аранђелу, и Св. Илији, не кува се кољиво — жито — јер се држи да су они живи на небу.

Дошавши кући, домаћин се поздрави с гостима, а с којима се није пре видео, с њима се и пољуби, и стане их служити гологлав — слатким, водом, кавом и ракијом, љутом и врућом, а који не пију ракије (као што обично момчад из имућних кућа не пије ракије), само кавом.

Ону полу колача коју је домаћин из цркве вратио кући, негде метну у жито у ситу, а негде је ставе на велику совру те сви гости и укућани узму по парче од њега.

— Бато Стојане! рекао један сељак из Параћинске свом суседу и рођаку, на своје крсно име: — Кад хоћеш да идеш цркви, молим те понеси и моју свећу и летурђију, да се не мајем ја (да не дангубим) за малу ствар!!“

— Добро, добро! одзове се Стојан: — гледај ти посла; зато се не старај; однећу ти ја као и сам да идеш!»

Ово се прича као сведочанство колико неки свечари мало маре да оду у цркву на своје крсно име!

Око подне *дижу у славу*, и то овако: Сви устану на ноге и поскидају капе, а донесе се четвртина од славскога колача на совру, и на њу се привошти запаљена свећа, сви се окаде тамњаном, прекрсте се по неколико пута, па онда домаћин наслужи сваком чашу вина (а негде се сви ређају вргом), и напије од прилике овако:

1. Писмо како знадосмо, а ово да пијемо по чашу вина за тврде славе Божје. Где се слава Божја помињала и дизала, ту и помагала, да Бог да! Сви на то рекну: »Да Бог да!« Ако се деси ту који што уме певати, он ће викнути:

Ко пије вино за славе Божје
Помоз' му Боже и славо Божја!
А шта је лепше од славе Божје?
И од вечере с правдом стечене?

Сад сваки сркне по мало вина из своје чаше (или се сви обреде вргом), па се опет напуне чаше, и домаћин продужи:

2. Писмо за славе Божје, а ово да пијемо чашу вина за часних крста и крсних именâ. Да нам да Бог наша крсна имена славити а не заборављати, у име Божје! После тога

3. Писмо за крста и крсних имена а ову трећу чашу вина да пијемо за Свете Тројице. Света Тројица да је помоћница сваком брату Хришћанину: у дому, у пољу, на путу, на мутној води, у чарној гори, свуда да је помоћница, Боже дај!

Ово се говори гласом са свим молитвеним. Сви стоје на ногама, и слушају као кад се врши ма која молитва.

После тога, сви се обреде кољивом, прекрсте се, моле се Богу како ко уме, па поседају и продужи се

гозба и разговор. Ту се прича о старим добрим и злим временима, о српској слави, о јунацима, светитељима и добротворима народним.

У том разговору ваља неки од гостију да напије у здравље домаћину; па се после пије за здравље *комшија*, па *кумова* и *пријатеља*.

Кад се пије у домаћиново здравље, викнуће који особито устресајући гласом:

Ој, у чије се здравље пије вино хладно?
 Све му здраво и весело било;
 Домаћине, све у твоје здравље,
 Бог ти дао и срећу и здравље!

4. Као последња здравица долази она »По здрављу послаћену, у којој се рече: »Да последи Бог животом и здрављем, и сваким добром и напретком.« (Шумадија)

А у ужичком округу тек око вечерње постављају велику совру и, пошто попију по 4 чаше, изнесе домаћин *буклију* и колач. *Буклија* се зове велика ћаса или котлић замедљана вина (или ракије, ако нема вина). У ту ћасу метну се три јабуке, па је поклопе великим, ишараним колачем, а на колач ставе запаљену свећу, и земљану кадионицу с ватром и тамњаном. Домаћин донесавши то, рекне:

— Ко здрав, с дружином?

А гости сви у глас кажу свак своје име: Петар, Марко, Милан, Стеван, Јанко, итд. Кад то двоје домаћин стави у горњи крај на синију, реку му:

— Добро дошао! Јеси ли се уморио? И тада гости одаберу понајодабранијега, те ломи колач с домаћином. Најпре га окрену три пута, па га преломе, говорећи:
 »Христос по среди нас, вијек и амин!«

Пошто колач преломе, који од званице узме *буклију* те се напије. Али пре *буклије* наточе у чашу вина, па сви по три четири гутљаја прогутају, и то се вели:
 »Узели славу.« Уз ту чашу, овако говоре: »За тврде

славе небеске која може да поможе. Где се слава Божја помињала и дизала, ту и помагала,⁶ итд.

5. Други дан славе зове се: *окриље, појутарје*, а по варошима: *Патаруца*. Тај дан се гости као и први дан, само се не чини ништа молитвено.

6. Трећи дан зове се: *Гостински дан*, или *Уставци*. Тада се разилазе гости који су из других места, а комшије и не долазе тај дан.

У Левчу се слави још другојаче. Како то бива описао сам у *„Кнежевини Србији“* (страна 219—222), и у *„Јурмуци и Фатими“* (страна 17—22, и *Годишњица I* стр. 135—139).

Зато овде то и не понављам.

7. Године 1870 посла ми један пријатељ из Босанске Крајине ову славу, која се говори о ручку на *Крсно име*.

„Ва славу јејуже Бога славимо ва Троице, Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа; ва славу преблагословене Дјеве Марије, Матере Божје; ва славу часнога и животворнога крста; ва славу и хвалу Светога Михаила, Гаврила, Руила, Роваила — Аранђелâ; Јована Крститеља; пророка: Мојсија, Арона, Исаије, Јеремије, Илије, Јелисија, Ананије, Азарије, и Мисаила; ва славу и похвалу богоносних отаца, ва Никеји сабравших се, који Арију низложише, ришћанску православну веру утврдише, и нама предадоше, да је почитујемо, и ми ћемо је почитоват за мѡбе мољење; ва славу четири јеванђелиста: Матије, Марка, Луке, и Јована, који држе небо и земљу; Петра, Павла, и других дванаест и седамдесет Апостола; ва славу Христова Николе. Василија Великога, Григорија Богослова, Јована Златоуста, Танасија и Ђирила, Антонија, Јевтимија, Саве Освећеног, и Свете Петке преподобне Мајке; ва славу и похвалу четрдесет мученика, који прођоше боси и голи кроз огањ и воду; Стевана Првомученика, Ђурђа, Димитрија; Петозарних мученика: Јевстатија, Авксентија, Јевђенија, Мардарија, и Ореста; Тодора Стратилата, и Тодора Тирона; Варваре Првомученице, Св. бесребрника: Кузме и Дамњана, Ђире,

Јована, Пантелије, и Јермолаја; ва славу и похвалу српских светитеља: Симеуна Мироточивог, Саве просветитеља, Арсенија, Максима, Стевана Првовенчаног, Милутина, Стевана Дечанског, и младог Цара Уроша; Цара Лазара на Косову, на Раваници (тако) са свим својим војницима пострадалога за вјеру ришћанску и род српски; Стевана Деспота, Јована Деспота, Свете Анђелије Деспотице, и Јована Шкиљановића (тако), и свих угодника Божјих, што ми знали и не знали, Господ Бог знао, и услишао. Ва славу и похвалу данашњег Светитеља (Св. Николе). Ми њега помињали на земљи, а он нас код престола Божјег, да се Господ смилује, и нас грешне помилује, Амин.¹

8. Кад то сврши, славник, то јест онај који говори ову славу, наздрави унакрст преко совре: »Здрав си брате Србине! У славу Свете Тројице, Бога Живога; гдје се спомињао ту и помагао. Ову ћемо попити стојећи, Бога славећи, и славу говорећи!«

Тада ће устати други који зна унакрст наздрављати, па ће рећи овако:

»Здрав си, брате Србине, у славу свих угодника Божјих! Ми њих помињали на земљи, а они нас на небеси код престола Божјег!«

Иза тога, устаће трећи и рећи овако: »Здрав! у славу данашњег Светитеља Николе!«

Четврти, ако зна, почеће овако:

»Ову ћемо за здравље нашег брата домаћина, његовога рода и порода, његових кумова и пријатеља. Хвала брате, домаћине, и ејвала! Помогао ти Бог и данашњи Свети Никола (или већ како је име свецу), ти њега славио, а он теби помагао: на путу, на суду, на сињем мору, и на сваком месту. Ове га године славио како могао, а до године како хтео; Бог ти дао што од Бога искао! итд. што уме лепше. (Из Босан. Крајине)

¹ У *Кнежевини Србији* (стр. 883—885) има ова *Слава* мало другаче срећена, али је вредно да се зна и ова из Босанске Крајине.

Песма кад се диже у славу гласи овако :

Ко подиже славу Божју
 На данашњи дан,
 Помогла му слава Божја
 И данашњи дан!
 Два анђела шетала
 Рајске песме певала,
 Све Амилуј, Амилуј, и
 Господе помилуј!

Из Подибра)

9. О Св. Николи, као и о другим славама што падају у посте, највећа је част ако се има рибе, и то махом слане моруне. Нема ли рибе, кувају кисела купуса, помешаногa с пиринчем, па запржеја зейтином; пасуља такође зейтином запржена, и готове на тепсијама црна лука с пиринчем и зейтином као неко печење.

(Шумадија)

10. Св. Николу (6 декембра) као што је већ поминуто, слави највећи број Срба свуда где их год има. У Београду, године 1877, било је у девет парохија, 2334 свечара, од којих је њих 837 славило Св. Николу. Данас пак, у једанаест парохија београдских :

1. Св. Николу славе	871
2. Св. Аранђела, 8 новембра,	374
3. Св. Јована, 7 јануара,	273
4. Ђурђев дан, 23 априла,	238
5. Митров дан, 26 октобра,	153
6. Ђурђица, 3 новембра,	151
7. Св. Петку, 14 октобра,	124
8. Св. Стевана, 27 декембра,	93
9. Св. Алимпија, 26 новембра,	74
10. Св. Луку, 18 октобра,	66
11. Ваведење, 21 новембра,	37
12. Св. Мрату, 11 новембра,	36
13. Св. Тому, 6 октобра,	26
14. Св. Атанасија, 18 јануара,	24

15. Лазареву Суботу, у очи Цвети,	22
16. Св. Враче, 1 новембра,	22
17. Св. Василија, 1 јануара,	20
18. Св. Саву, 14 јануара,	13
19. Вел. Госпођу, 15 августа,	13
20. Петров дан, 29 јуна,	10
21. Св. Тривуна, 1 фебруара,	9
22. Св. Игњата, 20 декембра,	9
23. Часне Вериге, 16 јануара,	7
24. Св. Илију, 20 јула,	7
25. Срђев дан, 7 октобра,	6
26. Константина и Јелену, 21 маја,	6
27. Св. Симеуна, 3 фебруара,	5
28. Св. Пантелију, 27 јула,	5
29. Спасов дан,	4
30. Зачеће Јованово, 26 септембра,	4
31. Михољ дан, 29 септембра,	4
32. Св. Андреју, 30 новембра,	4
33. Јована Милостивог, 12 новембра,	4
34. Сретење Господње, 2 фебруара,	3
35. Св. Харалампија, 10 фебруара,	3
36. Св. Ђирила, 14 фебруара,	3
37. Марков дан, 25 априла,	3
38. Св. Вартоломију, 11 јуна,	3
39. Св. Спиридона, 12 декембра,	3
40. Св. Антонија вел., 17 јануара,	2
41. Св. Јеремију, 1 маја,	2
42. Кирика и Улиту, 15 јула,	2
43. Св. Петку Трнову, 26 јула,	2
44. Св. Агатоника, 22 августа,	2
45. Ањима и Ану, 9 септембра,	2
46. Св. Аврамија, 29 октобра,	2
47. Св. Јевтимија, 20 јануара,	1

И тако Обретење, 24 фебр.; Тодорову Суботу; Благо-
вести; Св. Аранђела Гаврила 26 марта; Св. Николу, 9
маја; Ђирила и Методија, 11 маја; Враче, 1 јула; Секо-

вање, 29 августа; Алексан. Невског, 30 августа; Св. Митрону, 9 нов.; Св. Катарину, 24 нов.; Св. Климентија, 25 нов.; Варвару, 4 дек.; Св. Праоце, и Св. Саву Освећенога, *по један свечар.*

Најпосле нека се помене и ово :

О слави домаћој, и о слави општинској гледај моју расправу: „*Славе у Срба,*“ у Београду 1877 прештампаана из *Годишњице 1* стр. 91—162.

11. *Детињци, Материце, Оци.* Трећа недеља пред Божић зове се *Детињци*; друга — *Материце*, а прва најближа — *Оци*. На *Детињце* везују децу те их матере откупљују јабукама, крушкама, орасима, сувим шљивама, итд.; на *Материце* то чине са женама које су мајке, а на *Оце* само помену, и оцеви купе рибе или што друго за јело, те се мало боље руча. У варошима су ти обичаји не само задржани него су још и разгранати. (Ужич.)

12. *Петозарне Мученике* (Евстратија, Авксентија, Евгенија, Мардарија, и Ореста) који падају 13 децембра, светкују сељаци, а особито жене. Не знам управо рашта, али се плаше радити тај дан. Њихова су имена поменута у оној *Слави* што се говори на Крсно име. Путници причају да су њихове мошти у патријаршиској цркви у Пећи. (Шумадија)

13. *Туцин дан* се зове дан пред *Бадњим даном*. Тада се код свињаца у гају убијају велике печенице и спремају да се сутра могу однети кући, и кад буде време приставити да се пеку.

На *Туцин дан* покуне се све столице и клупе за седење, и оставе на таван или у зграду; тако исто уклони се и ватраљ од огњишта, а одељу се сирове цепанице за старкање ватре. Тек кад полажајник дође за њега се прва столица изнесе, и пошто он почара ватру угарком од бадњака, изнесе се и ватраљ. (Ужич. и Шавач.)

14. Многи људи, у шабачком крају, имају обичај да печеницу не убијају секиром него крупицом соли у чело, па крв печеничину, с том сољу помешану, после дају марви.

15. *Коледа*. На *Бадњи дан* отпре ишла су момчад од куће до куће, и певала *коледске песме*.

Па тај дан, рано у јутру, деца из познатих кућа иду од куће до куће и вичу:

»Коледе, меленде, Царева година:

»Цин, цин кака, дај ми два колака!«

Па им се дају колачи који су за то спремљени, и уз то их даривају. (Из Ниша)

Ево једне коледске песме:

»Ој, хубава Коledo, мала момо, Коledo!

»Духну ветар, Коledo, са планине Коledo,

»Те издува, Коledo, врана коња, Коledo!

»И на коњу, Коledo, бојно седло, Коledo!

»И на седлу, Коledo, мушко чедо, Коledo!

»И на чеду, Коledo, самур-калпак, Коledo!

»За калпаком, Коledo, кита здравца, Коledo!

»Да је здраво, Коledo, мушко чедо, Коledo!

16. На *Бадњи дан* како се укаже зора, отиду двојица (где је задруга) с воловима да одсеку бадњак или весељак. Дошавши грмићу који ће оборити, прекрсте се 3—4 пута, па почну сећи. Први ивер узму и донесу кући, па га планинка меће под карлице млека, да јој се хвата скоруп дебео као ивер.

Обаљујући грмић, гледе да он падне на исток, и није им мило ако се, падајући, устави на каквом другом дрвету, као да ће се кутња срећа устављати на путу.

Пошто грмић одвуку кући, пресеку га на шест једнаких главања, па три од њих оставе да наложе у очи Малог Божића. Како их пресеку, прислоне их уза стреху, а редара изнесе погачу те је преломи на бадњаку.

Прву кап крви од печенице устављају жене, и замешују у брашно, које се даје боном од срдобоље, а кад изваде једњак, навуку га на цев, кроз коју лију воду, и запајају онога кога боли гуша.

Који окреће печеницу кад се пече, не даје на Божић никаквој стоци хране, да је не би сналазила несвестица, лудило, и беснило (Шабачк.)

17. У печеницу неки турају, да се испече јабука бедрика, па је остављају да се нађе, злу не требала, кад кога заболи преко среде. (Ужич.)

18. Кад се већ смрачи, сви се кућани приберу у кућу; онда једном мушкарцу даду рукавицу те изађе, узме бадњак и унесе га у кућу, хватајући га руком на којој је рукавица. Ушавши у кућу, рече:

— Добро вече, и честит вам Божић!

— Бог ти помогао и честити Свети Божић! или

— И ти жив и здрав! одговори му се из куће, и обично домаћица га поспе житом, у ком је преко дан био први ивер од бадњака. Где је обичај да се три бадњака спремају, ту се сва три редом овако уносе, и овако сретају у кући.

У Ужичкој, пошто унесу бадњаке, донесе које од момчади зобову сламу те је простиру по кући. Унесавши сламу у кућу, он не дреша конопца, него је онако извуче, и почне просипати вичући: *Кво! кво! кво!* а деца за њим: *Пију, пију, пију!* То се ради да се преко лета изводе многа пилад.

19. Бадњак се тако наложи на ватру да му дебљи крај прилично премаша огњиште, како се преко њега могу ижљубити чобани »да овце љубе јагањце.« У Грузи овај крај бадњака намажу медом, па га деца, рад тога истога, лижу. А који први угледа кад тај крај бадњака прегори и отпадне, обећају му дати овцу или јагње.

(ПАРАТИНСКА)

20. Пред вече, на Бадњи дан, донесе се бреме сламе и остави пред кућом онако везано конопцем. Кад зађе сунце, онда домаћица узме ону сламу, не дрешећи конопца, и унесе у кућу и у собу квочући а деца за њом пијучу као пилићи, те по свој кући и соби, ако има собе, простру ону сламу. Још у сва четири кутња угла баце по неколико ораха.

Тек пошто се овако слама простре по кући, ред је да се поставља вечера.

21. Пошто се и бадњаци унесу, и слама простре, и воштанице начине, и све друго спреми, устану сви да се моле Богу. Напред стане кутњи старешина, па до њега редом ко је од кога старији. За мушкима долази женскиње старије па млађе. Стојећи тако пред запаљеном свећом, крсте се и моле се Богу:

„Ва име Оца, и Сина, и Светога Духа! Да се са страхом помолим Господу Богу, и Светој живој Богоматери. О, Боже, помози мени лудом и неразумном; опрости моја сагрешенија; помози ми Боже, молим ти се, за превелико твоје име! Боже, молим ти се, помози мом евладу (породу)! Свети Луко, моје крсно име (или већ који му буде светац); Свети Никола, путниче и намерниче, молим ти се, помози ми на сваком мом путу, у тавној гори и на мутној води!“

Жене пак моле се овако:

„Помози Света Богородице, Света Петко и Света Недељо! Јутрошње јутарце, — јарко сунашце, на радост ми освани!“ (Ужич.)

Пошто се молитва сврши, поклони се свећи старешина, а и сви други за њим; после тога, окренувши се ка кућанима, старешина рекне:

— Е, на здравље! Да Бог услиши!

— Да Бог да! одговоре они.

22. Свећу оставе да сву ноћ гори у кутији пуној зоби.

23. На Бадњи дан меси се од стрмна брашна много неких колача. Тако се један умеси као два вола у плугу; други браздаст као орање; трећи — као кошнице; четврти — као ситна стока; петти — као кокоши; осем тих колача за сваку живу душу у кући умеси се по колач који се, ако је за мушко, зове *кијак*, а ако је за женско — *илетеница*. Све се то сложи у велико сито у ком има свакојакога жита, те ту стоји до вечере. И Божићни колач меси се на Бадњи дан. Колач се шара као и славски, само се не замешује богојављенском водом, него обичном водом. (Шумадија)

24. Кад се на Бадње вече моле Богу, запале, поред жиже или лојане свеће, Божићну воштану свећу, па старешина а и други гледе којему се од чељади не види сенка према тој Божитњој свећи, за оно држе да ће те године умрети. (Шабач.)

25. Вечера се поставља на покровцу, на врећи, или на велику пешкиру. Прво седа домаћин, па до њега најстарији мушки, па млађи, и све женскиње. Пре него би сели, сви кућани, осем домаћинове жене, прилазе домаћину руци. А он ће дати руку само кћери, и скоро доведеној снаси. Вечера је лепша од обичне. Ако се има, крца се и ораја и лешњика, а негде се набави и рибе.

26. По вечери остављају мрве да сутра дан даду ручак и тицама.

27. На неким местима једу то вече рибе да се не би шугали преко године.

28. После вечере поређају у чанку све кашике по старештву оних чија је која, и сутра дан, на Божић, пазе чија се је пореметила с места, па за тога мисле да ће те године умрети.

29. Неки растопе у тигању масти, на Бадњи дан, па се над том машћу огледају, и на ком не буде главе, држи се да ће те године умрети. (Шабач.)

Неки оно уже у ком је у кућу донесена слама не дреше, него сламу из њега извуку, а њега рашире око вреће на којој вечерају па сутра маме кокоши у њега и нахране их да би добро носиле, и да не би јаја по мали разносиле. (Гружа)

На Бадњи дан и на Божић не даје се из куће ником ништа. (Ужич.)

30. Кад се у вече стока храни, посипа се житом, ситном пројом, и сољу, да јој не би наудиле чинилице! (Шабач.)

31. У очи Божића сви спавају у соби. Само један остане у кући код бадњака те пази да се ватра не угаси. (Ужич.)

32. У Старом Влаху, чобанин треба вас дан на Бадњи дан да носи камичак под језиком, па му целе године неће вук клати стоку. Како пође на његову стоку, скамениће му се вилице!

33. Ако је на Бадњи дан облачно, биће година родна.

34. У Подибру, од три бадњака, један је управо *Бадњак*, други је *Бадњачица*, а трећи *дете* (њихово).

Њих секу само с једне стране, ни пошто и с оне друге. Неки тамо веле да је бадњак *Јосиф*, бадњачица — *Марија*, а дете — *Исус*.

Полаженик пак доходи место оних мудраца с истока.

35. Полаженик, пошто процара ватру, пошто рече неколике благослове, и пољуби се с домаћином, мора се прекрстити, клекнути и пољубити оне прегореле осечке од бадњака, бадњачице, и детета, и на сваки метнути по коју пару дара.

36. У очи Божића, после вечере, кад се прибира трпеза, девојке удаваче скупе са совре и кашике и ножеве и виљушке, и остатке од јабука и другог воћа себи у крило. С тим изиђу пред кућу на вратнице и чекају: ко ће проћи, и што ће рећи?

Ако прође, на прилику, човек Марко. Онда ће то бити име њеном суђенику.

Ако они што иду зовну један другог и реку:

— Хајде, море, брже!

То веле, значи да ће се она *брзо* удати! (Шавач.)

37. Ма колико да се доцкан легне у очи Божића, опет је нарочито за децу, која жуде да се омрсе, ноћ дуга.

Зато се може често да чује: »Дуго као Божићна ноћ!« или: »Као ноћ у очи Божића!« (Шумадија)

38. Од Св. Андреје до Божића жене не почињу ништа сновати, нити људи почињу какву зграду коју не би могли довршити за то време. Зато се жене веома и журе да до Св. Андреје оснују што им после ваља даље радити.

(ШУМАДИЈА)

39. Од Св. Николе (6 децембра) до Божића (25 дек.) одужа дан толико колико петало с прага може скочити!
(Шумадија)

40. Најпосле, ваља поменути и то да се пуцање из пушака о Божићу почиње још на Бадњи дан. Тако, кад се печеница пристави уз ватру да се пече, избаци се пушка, а кад се, већ печена, истави, избаци се друга.

Како пак домаћини у разне тренутке доспевају да печеницу припеку, и да је иставе, то пушке од вечера Бадњега до неко доба ноћи готово без прекида грувају у селу.
(Шумадија)

VIII

МЕСОЈЕЂЕ

(ОД БОЖИЋА ДО ПОВЛАДА)

1. *Божик*. Чим први петли запевају, почну на ново пушке пуцати, и спремати се они који мисле ићи цркви. Један или двојица од момчади, а негде које женско чељаде, оде на воду те донесе јаковне воде за умивање. Те водоноше понесу зоби или жита те, посувши по бунару, или по извору, или точку рекну: „Добро јутро, водице, и честит ти Свети Божић!“

2. Овом водом замеси се од пшенична брашна чесница. У чесницу се метне одељан од дрвета белег за овце, за кошнице, за волове, за плуг, и за сваку врсту рада и имања, па кад се на ручку чесница тако разломи да сваком дође по део, онда у чијем делу буде ода шта знак држи се да ће тај те године у том бити срећан. У ужичкој, док се чесница пече, закољу кокош, испеку и поједу. Кад се чесница испече, ону ватру, у којој се она пекла, изгрну на два педља од огњишта, и туда прође сва чељад, говорећи: „Прођох кроз ватру, да не горим као ватра!“ Ово варују од врућице и од сваке друге болести.

3. На Божић се много пуца из пушака. Од првих петала па чак до мрака први дан Божића пушке се разлежу у сваком месту српском.

У пређашње време (од 1844—1858) у Београду се на Божић није пуцало. Једно што је власт, желећи пре-

пречити несрећне случајеве, забрањивала то весеље, а друго што су онда у Београду, осем Срба, живели и Турци па је сваки пуцањ био знак боја између Срба и Турака, српске су старешине биле успеле да се ни једна пушка не сме избацити у вароши. Али године 1858 враћен би у Србију стари Кнез Милош, и Срби Београђани једва дочекаше Божић те осуше пуцати још ноћу. Цео дан, 25 децембра 1858, и за тим 1859, звиздали су куршуми поред главе Београђанима, али се опет пуцало. Неколико је и смртних случајева било, па опет се пуцало! Толико је то весеље Србима мило.

Од тога доба и власт добује, и новине доносе препоруке од управника, да се не пуца, али се пуца свакога Божића у целом Београду. Једино време може ту жудњу охладити, те да се тај обичај напусти!...

4. Кад чесницу покривају жеравицом да се пече, наређају по тој жеравици толико угљенова колико у кући има разне имовине и усева (али ништа не оставе а да му се не намени угљен), па који се угљен покрије најдебљим пухором, оно ће бити најнапредније те године.
(Ужич.)

5. Чесницу, пошто опахају, намажу медом и оставе за ручак. Негде гледају да баш буде врућа за ручак. Пошто се намаже медом, сручи се на њу једна кашика соли. То место се после изреже ножем те се кора и со на њој остави. Држи се да је та со после корисна за марву и лековита за болеснике!
(Шумад. Ужич.)

6. Уз Чесницу се меси и „пробушен колачић“ за говеда.
(Ариље)

7. Све се, међу тим, у кући спрема и облачи једва чекајући да осване Божић. Сва чељад обрежу себи нокте и на пољу, под кутњом стрехом, преобуку се, па одрезане нокте, с преобуком коју са себе скину, задену под стреху и оставе.

То чине да би се, преко године, сачувала од шуге.
(Шавач.)

8. У многој кући ни једно се неће омрсити док не дођу црквари из цркве, и не донесу нафору; а које би хтело што јести, дају му посно од синотње вечере. Где се нафора не може добити, ту поједу по лесков или дренов пупољак »да би били здрави као дрен,« или као ти пупољци. Да би се сачували од других болести, а нарочито од врућице, најпре окушају меда, од срца, од бубрешка, од слезине, од цигерице, и од дуње и јабуке које су печене у печеници. (Шабач.)

9. Неки на Божић у јутру наше срца поједу рибу »да би били здрави као риба.« (Ц. Гора)

10. Док се црквари не врате, мушкарци полажу стоци. Говедима не дају сено вилама нити рогуљама, да се не би бола преко лета, него им полажу рукама. Кокошима сипају жито кроз оно уже, у ком је синоћ била слама, да се не би кокоши далеко одвајале кад стану носити. Тицама дају мрве од синотње вечере »да и оне знају да је дошао Божић!«

11. Пре или после црквара, дође *полаженик*. Негде он долази врло рано; управо он негде разбуди кућане. Он носи у руци зоби; пред кућом избаци пушку; улазећи у кућу, и сипајући из рукавице зоб говори: »Добро јутро, и честит вам Свети Божић!« Домаћин, или који млађи, баци на њега шаку зоби, или жита, говорећи: »Бог ти помогао, и честит Свети Божић!«

12. Полаженик обиђе три пута око ватре, старне мало бадњаке, па седне на прочеље, где га огрну губерром; он узме ватраљ на креше угарке и говори: »Колико ових варница, домаћине, толико ти било оваца, и новаца; крмака и трмака; овнова и волова, итд., па онда дарује прочеље сребрном паром. Сад извади иза појаса повесмо, развије га, превеси преко греде и рече: »Довде ти тежина порасла!« И тек тада се поздрави с домаћином и осталим кућанима. Он се са старијима ижљуби у образ, а млађи њега љубе у руку.

Иза тога он руча, па одмах одлази. И долази то вече, или други или трећи дан — како се договоре.

(Ужич.)

13. На Божић, у цркви, кад се сврши литургија, свештеник, обучен, изишавши из олтара, стане пред Двери, окренувши се људма, и држећи у руци крст, викне :

— Христос се роди!

— Ва истину се роди! одговоре људи у цркви.

— Христос се роди!

— Ва истину се роди!

— Христос се роди!

— Ва истину се роди!

Тек после тога, почне он раздавати нафору људма.

Од све божитње богомоље, сељаци ове речи свештеникове најбоље упамте, и најрадије их причају.

Али ако се деси да се у селу на Божић ноћу која жена породила, то се одмах попу јави, и он тада, по свршетку службе, неће да каже људма :

— Христос се роди! Него изиђе и узме давати им нафору.

Онима, који су бивали више пута на Божић у цркви, и чули онај поздрав од свештеника, врло је жао, кад се тако не огласи: да се Христос родио. Чини им се да им је богомоља крња, и као да ту има нечијега и греха.

14. Једном, у Пожаревцу, на Божић, свештеник не поздрави народ тим речма. Кнез Милош, који је такође био ту, зачућен што тога нема, упита :

— Море, попо, камо „Христос се роди?“

Прота приђе, и каже му, да се породила снаха Коце Марковића, те с тога не могу да изговоре „Христос се роди!“

— А по матери је градим, рекне Кнез: — зар она наша баш данас да роди?

И веома незадовољан оде из цркве.

За њим дођу из цркве сви људи у конак, те му честитају празник, али ни један није смео рећи :

— Христос се роди, Господару!

За људма дођу и жене. И оне су га љубиле у руку, и честитале празник. Док жена једнога његовога великог чиновника, Ц. Р., чељаде разговорно и брзојезо, разбије општу тишину речма:

— Христос се роди, Господару!

— А мајку ти твоју ружим, попи...љо, то мени јутрос ни поп у цркви не рече, а ти се нађе паметнија од свих других! Вуци се!

И кажу да је, јадница, тај Божић добро запамтила!

15. Негде, пре него што почну ручати, изиђе поједан од људи пред кућу, и узме викати:

— О, домаћине! О, домаћине!

— Ој, одговори му се из куће.

— Шта имаш у кући?

— Имам свега доста, а највише: здравља и весеља; части и поштења; рода и берићета; пуну кућу чељади; пун тор, обор, салаш, амбар, млекар, качару, итд. — Даље га опет пита:

— А шта немаш у кући?

— Немам мува, бува, стеница; немам кљаста, ни богаља, немам нѐма ни слепа! (Ужич.)

16. Неки пре ручка пребацују угарак преко куће „од врућице.“ Тако је неки Василије Данчић из Губина Дола, пре 36—37 година, запалио себи кућу, те сва изгорела, само се чељад спасла. (Ужич.)

17. Кад се црквари врате кући, приступе к руци старешини, и даду му нафору. Пред ручак се опет сви моле Богу, као и синоћ, само краће. Па се сад *мирбожају*, то јест, љубе се у образ, и то овако: Старешина узме две воштане свеће (ону синотњу из кутије, и другу коју су то јутро с три обручића, у име Св. Тројице, начинили): једну да најстаријем до себе, а другу држи сам, па се њих два пољубе у образ. Старији вели:

— Мир Божји! а млађи одговара:

— Век и Амин!

Сад старешина узме свећу од овога и да̄ је оном који по годинама иде за њим. И с њим се тако исто иж-љуби и мирбожа. Тако учини са свима, па и са женскимa, само што женскиње њега љуби још у прси и у руку.

Кад старешина ово мирбожање изреди са свима у кући, онда да̄ оне две свеће првом до себе по годинама, те и он учини то исто. И тако свако у кући мора те две свеће узети у руке, и са сваким се мирбожати. Само са својом женом човек се у тој прилици не љуби.

Жале се у Карану, у ужичком округу, да су неки домови овај обичај оставили зато што им се божем боду говеда с тога!

18. После молитве настаје ручак. У шабачком округу не иде се стоци докле се не руча, и она се не храни, да преко године не би ишла у штету.

19. На Божић деца певају :

Божић Божић бата
Носи гуту злата
Да позлати врата
И обоја побоја
И сву кућу до краја!

или :

У Божића три ножића :
Једним реже печеницу,
Другим реже чесницу
Трећим реже сирац!¹

или :

У Божића три ножића :
Једним реже чесницу,
Другим реже заобницу,
Трећим реже кобасицу!¹

20. На Божић многи упале две воштане свеће, па сву стоку протерају између те две свеће, а после свеће саставе и угасе. (Шабач.)

¹ Један од већих Петровских сираца осуши се и остави за Божић.

21. Да их преко године не би морила љутина, свако у кући по мало гризе оне везе, којом је печеница била везана за ражањ. (Шабач.)

22. Да би жито било једро, шарају чесницу боцкајући је дреновим дрвенцем. (Поцерица)

23. Божићни колач ломи се као и колач славски, само нема попа, ни кољива, него га ломи домаћин с којим од својих кућана. (Шумадија)

24. Ко на Божић улови тицу, ловиће целе године. (Ц. Гора)

25. На Божић, ако човек и у шали кога удари, изићи ће му онолико чирева, колико га је пута ударио! (Ц. Гора)

26. После ручка оду момчад те даду стоци соли, и однесу онај колачић што је мешен са чесницом, и на-такну га вољу на рог!

27. У Старом Влаху обичај је увести вола у кућу, па ту тај колачић ломити. Причају да неки човек није имао вола, него уводио краву, а она се затезала.

— Та улази, рђо, у кућу; лане си улазила а сад нећеш!

— Није ти (рђа) ни излазила, рекао на то шаљиви полаженик! (Ужич.)

28. У Старом Влаху, полаженик, кад долази назива овако :

— Помози Бог, и честит вам Божић!

— Бог ти помогао и честити Божић!

Тада он приђе к ватри те весељаком чара да иду варнице а он говори :

— Оволико мушких глава ; оволико волова, коња, оваца, здравља, среће, трмака, крмака, и свега рода и добра !

Иза тога седа, а кућани гледе да му измакну столицу. То веле да раде због пчела ; после га огрну губером, као и у Шумадији, да такав буде скоруп ; изују

му опанак с десне ноге и обесе за греду, да толика буде конопља. После га служе медеником; а он баци какву пару на прочеље дара ради. (Ужич.)

29. Прича се да је неки Хера узео орах на Божић и рекао :

— О, Боже, како је ови орах пун језгарица, тако да је пуна кућа здравља, тако да је пун обор говеда, плуг волова, тор оваца, амбар жита, млекар смока, и сав мој мал сваке среће, па крц! те орах разбије.

А орах са свим празан.

Хера погледа у небо, поћути мало, па онда овако заврши :

— Не слушај, Боже, што пас спрда!...

30. *Чесницу* ломе кад седну да ручају. Домаћин и полагеник устану, узму чесницу али не голим рукама него у рукавицама! Окрену је три пута за сунцем, па је онда преломе, ижљубе се, измене комаде, и седну за совру. Ако при ломљењу падне која мрва, неко ће умрети из куће. Од чеснице се даје сваком у кући по комадић.

(Ужич.)

31. Полагенику, кад дође, даду столицу да седне. То је прва столица што се скине с тавана како су их на Туцин дан били склонили.

И овде гледају да столицу измакну и да тако полагеника преваре!

(Поцерина)

32. Полагенику, кад пође својој кући, дају по колач, који се нарочито за њега меси, и по удо мяса, свака жена по повесмо тежине, а она што је узела пару коју је бацио на прочеље, и назувице!

(Ужич.)

33. Ако је полагеник мушко, онда ће мушка страна, те године, бити напредна! а ако је женско, напредна ће бити страна женска.

(Шавач.)

34. Док полагеник не дође (у ужичком округу) нико туђ неће ући у кућу. Сам свештеник, ако има што да сврши на Божић, најпре упита :

— Је ли био *полазник*?¹ Па ако реку да није, он нареди те у некој стаји прочита што је имао, а у кућу не улази. Полаженик онамо не може бити ко хоће, него се зна ко је ком полаженик од више година, или је ком нарочито поручено да то буде.

35. Полаженику, кад у вече полази кући, домаћица обеси око врата о лепу повесму колач умешен као котур, а домаћин му, у тај колач, задене коју пару. (Шумадија)

36. Полаженику, у Грузи, поред свега што је казано, још дају десну плећку од печенице, и чарапе или назувице.

37. Још пре ручка, напуне један чанак вином (или ракијом) и медом. У то метну три ораха, а после их изваде и намене: на *здравље*, на *плод*, и на *род*, па их баце у три собња угла. После ручка разбијају их па, ако који буде кваран, оно на што је био намењен биће несрећно те године. (Шабач.)

38. Кад на Божић ко ухвати волове у јарам, може их хватати и између Божића. (Подивар)

39. На Божић се запале две свеће, па се сва стока протера између њих. Пошто стока прође, свеће се саставе и угасе. (Подивар)

40. Да би кокоши носиле јаја, и да се не би криле и по мали разилазиле кад хоће да пронесу, повежу их све у један конопац и нахране их тако повезане. (Шабач.)

41. Врећа, на којој се ручало први дан Божића, не диже се ни на Божји дан, нити се кућа чисти. Тек на Св. Стевана дигне се врећа, слама, и кућа се почисти.

Ћубре што се шчисти из куће баца се на какво склоњено место, а од сламе оне по нешто остављају жене, те међу под кокоши кад их насађују. (Шабач.)

42. Ако је на Божић магла, сељаци се надају родној години. Ако је магла из јутра, они веле: „Прва ће

¹ Тако се онамо зове *Полаженик*, а неки га зову и: *Полажајник*.

рука бити добра.“ Ако је магла око подне, „средња ће рука бити добра;“ а ако је магла у вече, „последња ће рука бити добра!“

То памте преко лета, и према томе гледају да раде.
(Шабач.)

43. Божић кад падне у петак, многе жене умиру те године, особито жене на порођају.
(Шабач.)

44. На Божић вече, или сутра на Божји дан, зову на част полагањика, и још кога од суседа. На тој части некад проведу по 24 часа частећи се, причајући, и играјући се прстена.
(Ужич.)

45. Печеница, хладна, једе се до главе, а глава се оставља да се поједе на Мали Божић (1 јануара).

46. Божитњи обичаји, ма да су у главном слични, разликују се у безбројним ситницама. Они се готово и не могу пописати сви: тако их је много.

У нашим разним листовима неки су обичаји описивани. Ми за овај мах подсећамо на *Босанску Вилу*, која већ осам година излази у Сарајеву, нарочито на њезин број 25 од године 1893, стр. 384 и 385.

47. Између Божића не оштри се брусом: да не би болеле жене прси, стоку вимена, а децу око врата.
(Ариље)

48. Између Божића не ваља хватати волове у кола; али ако би се на Божић само укошкали у јарам, па потерали два три корака, онда се могу и између Божића хватати и радити с њима!
(Подивар)

49. Од Божића до Крстова дне (5 јануара) жене неће да перу „због врућице.“
(Ужич.)

50. Од Божића до Богојављења, кад се људи срећу, говоре један другому:

— Христос се роди!

Од Богојављења до Велика Поста:

— Христос се јави!

Од Васкрса до Спасова дне:

— Христос васкрсе!

Од Спасова дне:

— Спасај се! Или: „Спаси Бог!“, а одговара се:

— На спасеније Христово! (Подигар)

51. *Изреке о Божићу:*

»Божићни југ никад није дуг.«

»Боље Божић кужан него јужан.«

»Божићну југу, и пријатељску колачу не ваља се никад радовати.«

»На Божић магла — година родна.«

»Мутни Божићи — пуни кошићи.« То јест: ако је о Божићу облачно, биће родна година. (Ц. Гора)

52. Сељаци обично држе да ноћу, од глувога доба до петала, свака нечастива сила има власт, и може наудити човеку који се у то време нађе ван куће.

Особито нека авет *Караконцула* има силу јашати људе од Божића до Богојављења, докле трају *некрштени дани*.

Чим петли запевају, караконцуле, вештице, авети, и свака нечастива сила, беже без обзира, остављајући онога кога су дотле мучиле.

С тога сељаци, полазећи ноћу куд ван куће, међу за појас по кору хлеба и соли, по главицу бела лука, или другу какву ствар као предохрану од сваке нечастиве силе.

53. У очи Малог Божића уносе бадњаке онако исто као и у очи Великог Божића; а сутра дан месе василицу. (Ужич.)

54. У очи *Нове Године* узме се главица црна лука, али која није промрзла. Та се главица расече и одвоји се дванаест љусака. По том се свих тих дванаест љусака поставе у један ред, и треба прву љуску наменити на месец јануар, другу — на фебруар; трећу на март, и т. д. за свих 12 месеца. Сад треба насолити соли у сваку ту љуску, па сутра, на *Ново Лето*, све љуске прегледати: у којој љусци буде влажно, онај ће месец

бити кишовит ако је летњи, а снежан, ако је зимњи, а у којој буде суво, биће месец сушан. По величини влаге мисли се о количини кише или снега. (Из Стига)

55. *Певање прстену* бива овако: У очи Васиљева дне (Малог Божића) скупе се девојке (у Зајечару и у околини), и напуне котао воде. У тај котао метне свака по прстен, или по који други знак; то оставе да преноћи гдегод у градини. Сутра рано скупе се опет и доведу једно дете. Оне стану око котла и певају песме које казују оваку или онаку срећу, а дете, на сваку песму завлачи руку у котао, и вади по један прстен или други знак; па који извади оној је онака срећа каква јој се је песма певала кад се прстен вадио. То се зове: *„Певање Прстену.“*

56. *Мали Божић*, 1 јануара, на селу није велики светац. Тај дан од пројина брашна меси се *Василица*, која се потом издоби и у врелој масти пошари, па се по ручку једе.

57. Ово се негде зове: *Масаоница*, а у Ресави се каже: *„Мечки повојница!“*

58. Од Божића до Богојављења не бивају свадбе. Тек од Св. Јована, то јест, од 7 јануара, почну венчавања.

59. *О Крстову дне*, пре неколике десетине година у Зајечару је био оваки обичај: Кад поп иде по кућама с водицом, његов ђак носи два власа вуне, један *беле*, а други *алене*. Пошто поп очита водицу, ђак одвоји по прамен и од једне и од друге вуне, и да девојкама, а оне њему по цео влас *беле* вуне коју он стрпа попу у бисаге. На Богојављење, рано у јутру девојка, или најмлађа жена, оде на воду те опреде оне обе вуне и белу и алену, али тако да се вретено у води обрће, и од та два конца усуче узицу шарену — *белоалену*. Док то ради она пева неке песме.¹ Од те узице одвоји се сваком женском у кући *уилетњик*, те њим косу стеже.

¹ Ма колико да сам настајавао, тих песама нисам ни од кога могао добити.

То се каже: *Прести косицу.*

Сад се не виђа тај обичај.

60. На Крстов дан, у очи Богојављења, крсте се ветрови, то јест, дувају један другом у сусрет. Који тога дана освоји, тај ће те године најдуже дувати. (Свуда)

61. На Крстов дан у јутру, 5 јануара, пошто пију водице, сељаци гледају који ће се ветар *закрстити*, то јест, с које ће стране духнути. То раде овако: побију у земљу подугачак прут, а на врх њега вежу мараму или пешкир, па ако удари ветар с истока, онда кажу:

— Закрсти се устока! Биће година здрава, и лето сушно! Ако духне с југа — „Година осредње родна, ама болешљива од грознице“; ако духне са севера — „биће доста града, а са здрављем осредње“; — духне ли пак са запада, тада кажу: „Година кишовита и прилично родна.“ (Ужич. и свуда)

62. У очи Богојављења (између 5 и 6 јануара) отварају се небеса. Ко то угледа, добиће што год заиште од Господа! Многи су на опрезу целу ноћ не би ли угледали небеса кад се отворе.

63. Прича се да се некакав човек није могао одржати од зиме на пољу, него промолио главу кроза шипке на прозору па, видевши отворено небо, похита и, у журби, место да рекне:

„Дај ми, Боже, блага пуну мерицу,“ рече: „Дај ми Боже, главу као мерицу!“ У часу му глава нарасте као мерица, и после су, веле, морали исећи прозор те га извадити.

64. На Богојављење кад донесу водицу, свако стане на секиру, окрене се на њој три пута, и напије се те водице, па тек онда једу. (У Старој Срвији)

65. *Богојављенска водица* чува се преко целе године и као светиња која чисти све што би се опоганило, и као лек од болести у ушима, или у очима, и др. У стакло у ком се та водица држи свакад се задене и стручак сува босиљка.

66. *Сâвица* се зове пост који се пости Светом Сави. Тај пост траје седам дана. У Старом Влаху чобани посте овај пост, да им вуци не би клали овце, јер су *вуци хртови Светога Саве!* Онамо чак има и прича како је Свети Сава једном у планини шиљао вукове у разне торове да вечерају. Ту један стари вук приђе и рекне, да је стар и немоћан, те да не може никуд у тор да иде. Св. Сава погледа око себе, види једног чобанина који се био сакрио, па, пруживши на њега штаку, рекне : „Ето ти вече-чере!“ И после оде. Сиромах чобанин, дркћући дође колиби, и каже дружини што је чуо и видео. Чобани му се почну смејати, а он их моли да га пусте у среду међу њих да спава. Они га пусте. И тако поспе. Ноћу дође вук: дрмне крајњег за ногу; овај се промигољи, а он га остави; дрмне другог крајњег, а и овај се промигољи. Кад дрмне онога у среди он се укочио као колац, па не сме да мрдне. „Ово је мој, рекне вук, па га шчепа, извуче пред колибу и поједе свега.“ Сутра дан само му главу нађу чобани пред колибом.

67. *Светом Сави*, школском патрону, сад се меси колач и кува жито као год и крсном имену. (Свуда)

68. На Светог Тривуна планинке не преду, да им се смок не би црвљао; а и људи не раде на тај дан, да им црви не једу усеве. (Ариље)

69. Свети Трива забодје угарак у земљу. То јест већ донесе топлоту. (Шумадија)

70. Ако је на Тривуњ дан облачно, биће година родна. (Подгорина)

71. О *Сретењу* (2 фебруара) сељаци веле да су се срили зима и лето.

Неки причају да медвед који, преко зиме, лежи у својој јазбини, на Сретење, кад се сунце рађа, изиде на поље и погледа низа сунце. Ако тада сагледа своју сенку, врати се одмах на траг у јазбину, и спава још шест недеља; ако ли не види своје сенке, то јест, ако не буде

сунце уранило да огреје, он се већ упути у шуму да тражи што за јело. (Свуда)

72. Свети Симеун Богопримац, 3 фебруара, зове се, у Руднику, понекад, не свакад, „Свети Симеун новолетац!“ ...

73. На Кирилов дан, 14 фебруара, многи сељаци не једу кашиком, да не би тице затирале усева! Неки, опет због тица, образде прву бразду ћутећи, па, кад хоће да сеју, прву шаку семена баце ван орања рекавши :

— Ово тицама за годину!

74. *Девети уторник* од Божића жене светкују: неће да раде ништа за одело, или за преобуку мушкињу. Тај дан се зове: *Девети уторник*, а ништа више о њему се не прича, осем тога што је казано о *Ранулу*.

75. Од Светог Јована (7 јануара) до Месних Поклада, праве су *Месојеђе*. Тада бива највише свадаба и сватова у целој Србији. По селима највише свадаба бива *Себичне Недеље*, која се негде зове и *Трацава Недеља*, а негде и: *Редовна Недеља* па чак и *Урша Недеља*. (У РЕСАВИ)

76. *Месојеђе*, *меснице*, „*фашанке*“ зове се време од Божића до *Беле Недеље*. *Месојеђе* веле у Шумадији, *Меснице* — у источним крајевима, а *Фашанке* су реч варошка.

У месојеђе имућни сељаци обично се хране: пастром говеђом, свињећом, и овчом, која се кува с киселим купусом; хране се кавурмом и сиром. Уз Белу Недељу до скоро су се хранили само белим смоком; а који нема бела смока, он и тада пости као и у пост; а сада су, већином, почели јести месо, као и у месојеђе.

Овом времену почетак је Божић.

З а д у ш н и ц е

77. *Задушна Недеља* зове се она што долази за недељом *Себичном* а пред *Белом*.

Субота у очи те недеље зове се *Задушна Субота*.

78. Тога дана у свакој сеоској кући умеси се више или мање *поскурица*, и начини већи број танких свећица или *провлака*. Сутра рано устану сви кућани и моле се Богу. Пошто се та молитва сврши, принесу домаћину оне поскурице и оне свећице, те он узима и саставља по једну свећу и по једну поскурицу, говорећи :

„Ово за покој душе моме оцу, Бог да му душу прости!“ Другу свећу и другу поскурицу намени: „Ово за покој душе мојој мајци, Бог да јој душу прости!“ И тако намењује докле не изреди све своје покојнике.

Иза тога узме једну поскурицу, и једну свећу и овако рекне: „Ово за покој душе свим мојим знаним и незнаним, Бог да им душу прости!“

Ово се после однесе цркви те се свеће запале, а поскурице се поједу и раздаду сиротињи.

79. *Читулу* или *Поменик* има свака уредна кућа. У *Читули* или *Поменiku* записана су имена свих покојника из те куће. На Задушнице сваки домаћин однесе своју Читулу свештенику, те му помене све мртве који су у њој уписани.

80. У селу Кутлову у Грузи казивао ми је кмет Радоња да је у неког сељака била Читула од 321 годину, па попови, не умејући читати она старински писана покојничка имена, црковали га, и он онда препише само мртве од 1840 године, а стару читулу бацио у ватру!!! У кући неких Бакрачлића, у ужичком округу, видео сам читулу у којој има међу покојницима: *један владика, пет калуђера, једна калуђерица, и девет свештеника!!* У Ришњу, у кући неких Вујановића видео сам читулу од 1711 године!

81. Задушнице су троје у години: прве су ове пред Белу Недељу, друге су у очи Тројица, а треће су у прву суботу пред Митров дан, који пада 26 октобра.

У источним крајевима још у петак преливају гробове, и свештеник помиње мртве; људи износе јела и пића и деле за душу. Деци, која још нису јела хлеба, кувају и деле за душу пиринач.

У Шумадији знају и држе само ове зимње задушнице, а по другим местима се знају и држе све троје.

82. У којој је кући, пред Задушнице, било весеље, на прилику, свадба, у тој се за Задушнице ништа не меси, него се само начине свеће и Поменик се носи цркви.

83. Деци, која још нису јела хлеба, не кувају жита о Задушницама, него пиринча, од кога шаљу и по суседним кућама деци да једу. (Ваљевск. Ужичк.)

84. *Бела Недеља* свуд се проводи весело. Целе недеље готово се ништа не ради. Сваке ноћи бивају састанци и игре по кућама. Ту се пева, свира, и игра; а граде се и разне шале: облаче се у разно, чудно одело, у медвеђу кожу, и у друго шта ко уме да измисли само да дружину насмеје. Дању се купе на оцедне брежуљке, где су витлови и љуљашке, па ту игра коло, љуљају се, витлају се, а старији људи седе, једу, пију и разговарају се.

85. Уз Белу Недељу свак гледа да макар мало поигра, или да се пољуља: то се „ваља“ од вештица.

86. На Беле Покладе, у вече, вечерају што више могу, а по вечери сва чељад маже себи дланове, сисе, и табане белим луком „да им не би наудиле вештице и чинилице;“ а неки још каде собу сагоревајући на жару стару обућу — што веома смрди. (Шабач.)

87. Како на Беле Покладе, када се запашта за Велики Пост који траје седам недеља, многи силом једу, божем да се наједу сити: паметни старци и бабе реку: „Једи с приликом, колико ти је доста! Да вечерас поједеш целога вола до папака, опет ти сутра треба ручати!“ (Шумадија)

88. На Беле Покладе у вече, у зајечарској околини, Власи, сељаци, скупљају се на једно знано место у селу. Ту се ложи велика ватра усправљајући дрва да горе онако како су расла. Ту се збере доста породица. Свирач свира те омладина игра, а бабе, којима је ко скоро умрло, донесу воштаних свећица, па их пале и прилепљују за

прак свирачу, те он онако запаљене носи свирајући. То чине као неко *подушје*, и зову га : *привек* или *привег*.

89. На *Беле Покладе*, које се зову и *Проштене Покладе*, негде је обичај да кумчад оду куму да га пољубе у руку и да тим узму опроштење, ако су га чим увредила. То се исто чини и према родитељима, и другим људма и добротворима.

90. У источним крајевима на ове *Проштене Покладе* има и један нарочит обичај који се зове *Аламија* (праштање?).

Спреси се у старе котарице огризина од сламе и сена, па се то натакне на рогуље и чека. Како се ухвати први сумрак сваки ту своју сламу запали па је брзо носи на извесно место, где се сви скупе. Сложе *Аламије* на једну или две велике ватре, одиграју по једну или две игре, најчешће *Орловку* и *Четворку*, па се одмах разиђу кућама те вечерају.

91. На *Беле Покладе*, кад већ хоће да се разилазе кућама са састанка, где су седели после по дне, старији људи праштају се међу собом говорећи :

— Прости, брате ! Залазимо у пост као у море : или испостити живи, или не испостити.

— Да је просто, брате ! Прости и ти мени ! одговара други.

Неки се тада и ижљубе.

4

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. ВОЛТЕР
Стефан Стефанович Мокуљски
Београд: Еволута, 2017.
2. ПЕРИКЛЕ
Феликс Наумович Арски
Београд: Еволута, 2017.
3. ДИНАМИЧНИ СРЕДЊИ ВЕК
Михаел Нурдберг
Београд: Еволута, 2011.
4. РОМАН О НИКОЛУ МАКИЈАВЕЛИЈУ: НИКОЛО
МАКИЈАВЕЛИ: ПОЛИТИЧАР, КЊИЖЕВНИК,
ИСТОРИЧАР И ВОЈНИ ПИСАЦ
Луиђи Уголини
Београд: Еволута, 2011.
5. ВИЗАНТИЈА: ПУРПУР И ПЕРГАМЕНТ
Радивој Радић
Београд: Еволута, 2008.
6. СРПСКИ НАРОДНИ КАЛЕНДАР: ЗА ГОДИНУ 2018/7526
Драгомир Антонић
Београд: Информатика, 2017.
7. ЗЛОЧИН И ОБИЧАЈИ У ПРИМИТИВНОМ ДРУШТВУ
Бронислав Малиновски
Нови Сад: Mediterran publishing, 2016.
8. ШКОЛА ЖИВОТА
Бруно Шимлеша
Нови Сад: Психополис институт, 2017.
9. ПСИХОЛОГИЧКИ СПИСИ: КОЛУМНЕ ИЗ ДНЕВНОГ
ЛИСТА ПОЛИТИКА
Зоран Миливојевић
Нови Сад: Психополис институт, 2017.
10. ЗЛУРАДОСТ: ШАДЕНФРОЈДЕ: ТАМНА СТРАНА
ЉУДСКЕ ПРИРОДЕ
Ричард Х. Смит
Нови Сад: Психополис институт, 2017.
11. РОДИТЕЉОВАЊЕ: О ОПТИМАЛНОМ ВАСПИТАЊУ:
ТЕКСТОВИ О ВАСПИТАЊУ ИЗ ПОЛИТИКЕ
Зоран Миливојевић
Нови Сад: Психополис институт, 2017.
12. ПСИХОЛОГИЈА ЛИЧНИХ КОНСТРУКАТА: УВОД У
ТЕОРИЈУ И ТЕРАПИЈУ
Душан Стојнов
Нови Сад: Психополис институт, 2010.

13. C# 6 I .NET CORE 1.0: MODERNO MEĐUPLATFORMSKO PROGRAMIRANJE
Марк Прајс
Београд: Компјутер библиотека, 2016.
14. HTML5, CSS3 I JAVASCRIPT: INTEGRISANE TEHNOLOGIJE ZA RAZVOJ VEB STRANA
Лора Лемеј, Рејф Колберн и Џенифер Кајрнин
Београд: Компјутер библиотека, 2016.
15. ANDROID STUDIO IDE: KUVAR ZA RAZVOJ APLIKACIJA
Рик Бојер, Кајл Мју
Београд: Компјутер библиотека, 2016.
16. SMASHING WORDPRESS: VIŠE OD BLOGA
Торд Данијел Хеденгрин
Београд: Компјутер библиотека, 2012.
17. NAUČITE PHP7: OBJEKTNO-ORIJENTISANO MODULARNO PROGRAMIRANJE (HTML 5, CSS 3, JAVASCRIPT, XML)
Стив Притиман
Београд: Компјутер библиотека, 2016.
18. NAUČITE SQL ZA 21 DAN
Рајан К. Стивенс, Роналд Р. Плу
Чачак: Компјутер библиотека, 2002.
19. PC I GADŽETI: VODIČ ZA REŠAVANJE PROBLEMA
Марк Едвард Сопер
Чачак: Компјутер библиотека, 2015.
20. JQUERY I NAPREDNE WEB TEHNOLOGIJE
Јован Поповић, Вида Поповић
Београд: Компјутер библиотека, 2013.
21. КОМПЈУТЕРСКИ РЕЧНИК
Михаило Ј. Шолајић
Београд: Компјутер библиотека, 2015.
22. EXCEL 2013 NA DLANU
Стив Џонсон
Београд: Компјутер библиотека, 2014.
23. РУКОПИС ЈЕДНОГ МЕЛАНХОЛИКА: (АРХАИЧНИ РОМАН У ШЕСТ ДАНА)
Станимир Трифуновић
Београд: Алма, 2017.
24. ВАРИОЛА ВЕРА МОЈЕ МЛАДОСТИ: ИСПОВЕСТ ЈЕДНОГ ПЕСНИКА
Тодор Доде Рајић
Београд: Алма, 2017.

25. ЈЕДНА ВЕДРА ДРАМА И ЈЕДНА ПОМАЛО ТУЖНА КОМЕДИЈА
Владимир Радић
Београд: Алма, 2017.
26. НЕВИДЉИВА ПАУЧИНА: НАЈЛЕПША ОСТВАРЕЊА СА XVI КОНКУРСА ЗА НАЈКРАЋУ КРАТКУ ПРИЧУ
приредио Ђорђе Оташевић
Београд: Алма, 2017.
27. МУЗЕЈ ПРЕПИСКЕ: ЛИЧНА ПИСМА КОЈА БИ ТРЕБАЛО ДА ПРИПАДАЈУ СВИМА
сакупио и уредио Шон Ашер
Београд: Геопоетика издаваштво, 2016.
28. СВЕТИ АНТУН: РАТНИ ДНЕВНИК ИЗ ЗАТВОРА
Мића Поповић
Београд: Геопоетика издаваштво, 2016.
29. ЗЛОЧИН ДОСТОЈАН ПОШТОВАЊА: ПРИЧЕ
Абдусетар Насир
Београд: Геопоетика издаваштво, 2016.
30. ФИЛОЗОФИЈА УСАМЉЕНОСТИ
Лаш Фр. Х. Свенсен
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
31. ЖИВОТИЊА КОЈЕ НЕМА: БЕСТИЈАРИЈУМ
Саид
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
32. ЧОВЕК У БЕЛОМ: РОМАН О АПОСТОЛУ ПАВЛУ
Џони Кеш
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
33. О ЧЕМУ ГОВОРИМ КАД ГОВОРИМ О ТРЧАЊУ
Харуки Мураками
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
34. ЈЕСЕЊИ ГНЕВ
Џанг Веј
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
35. МЕСЕЧЕВ КАМЕН: ДЕЧАК КОЈИ НИКАД НИЈЕ ПОСТОЈАО
Сјон
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
36. СЕДМИ ДАН
Ју Хуа
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.

37. ПРОРОЧАНСТВО И ДРУГЕ ПРИЧЕ
Сандро Веронези
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
38. ГЕОФИЛОЗОФИЈА МЕДИТЕРАНА
Катерина Реста
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
39. ДУГО ПУТОВАЊЕ УКРУГ: КРАТКА ХРОНИКА ЈЕДНЕ
ПОРОДИЦЕ НА ПРЕЛАЗУ ВЕКА
Јован Поповић
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
40. ВРЕМЕ: ШТА ОНО ЧИНИ НАМА И ШТА МИ ЧИНИМО
ОД ЊЕГА
Ридигер Зафрански
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
41. КАПИРАШ?
Андреј Блатник
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
42. ТАРАНГУЛА
Боб Дилан
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
43. ЖИВОТ И ПУСТОЛОВИНЕ ЦЕКА ЕНГЛА:
АУТОБИОГРАФИЈА: ПРИЧА О ЊУЈОРКУ ИЗ ВРЕМЕНА
САДАШЊЕГ У КОЈОЈ ЋЕ ЧИТАЛАЦ СУСРЕСТИ НЕКЕ
ПОЗНАТЕ ЛИКОВЕ
Волт Витман
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
44. ТРИ ТУЖНА ТИГРА
Гиљермо Кабрера Инфанте
Београд: Геопоетика издаваштво, 2016.
45. КОКС ИЛИ ТОК ВРЕМЕНА
Кристоф Рансмајер
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
46. ИЗ ЗИМСКИХ АРХИВА
Мерете Линстрем
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
47. ИНДИГО БОМБАЈ
Јагода Михајловска Георгиева
Београд: Геопоетика издаваштво, 2012.
48. ПОВРАТНА АДРЕСА: АУТОПОРТРЕТ
Александар Генис
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.

49. ГОРГОНЕ
Мира Оташевић
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
50. ПОНЕШТО ЗАПИСАНО
Емануеле Треви
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
51. ПРИЧЕ СА САБАЛАНА
Мохамад Реза Бајрами
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
52. ФАКСИМИЛ: ЗБИРКА ЗАДАТАКА
Алехандро Самбра
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.
53. ПОРЦЕЛАН: РОМАН У СЛОБОДНОМ СТИХУ
Радивој Шајтинац
Београд: Геопоетика издаваштво, 2017.

PREPORUČUJEMO

1. Janis Varufakis: A SLABI TRPE ONO ŠTO MORAJU / Beograd: Laguna, 2017.

Preuzeto sa sajta:

https://www.laguna.rs/n3487_knjiga_a_slabi_trpe_ono_sto_moraju_laguna.html

– Evropa, mere štednje i pretnja globalnoj stabilnosti.

Kriza u Evropi nije završena. Ona se zapravo sve više produbljuje.

U ovoj dramatičnoj pripovesti o ekonomskom rastu Evrope i njenom spektakularnom padu, Janis Varufakis ukazuje na to da se koreni skorašnjeg kolapsa nalaze mnogo dublje nego što su naši lideri spremni da priznaju – i da do sada nije učinjeno ništa kako bi se stanje popravilo.

Prikazujući period od kraja Drugog svetskog rata do danas, Varufakis objašnjava kako evrozona nije izgrađena na način koji bi vodio do zajedničkog blagostanja, već kao piramidalna shema dugova na čijem se dnu nalaze zemlje kao što su Grčka, Irska, Portugalija i Španija. Potpomognuta bankarskim bumom, struktura evrozone je ustrojena sa toliko manjkavosti da je dovela do neizbežnog i katastrofalnog kolapsa.

U trenutku kada je nastupio uragan lideri Evrope su, da bi se s njim suočili, izabrali koktel koji se sastojao od još više duga i surovih mera štednje umesto neophodnih reformi, što je imalo za posledicu da najsiromašniji građani najsiromašnijih nacija plate cenu za greške bankara, pri čemu evropski lideri nisu učinili ništa da spreče predstojeću imploziju. Oslanjajući se na lično iskustvo, stečeno u procesu pregovora s finansijerima evrozone, i nudeći konkretne strategije i mogućnosti, Varufakis pruža objašnjenje o tome kako smo se našli u ovoj nevolji i kako možemo iz nje da se izvučemo.

„Reč je o veoma pametnom čoveku i smatram da su sasvim na mestu argumenti koje koristi da bi opisao šta se događa u Evropi.”

*Martin Volf,
glavni ekonomski komentator Financial Timesa*

„Malo je ministara finansija koji imaju takav talenat za ekonomiju kakav ima Janis Varufakis.”

*Džozef Štiglic,
dobitnik Nobelove nagrade za ekonomiju*

2. Paolo Sorrentino: TONI PAGODA I NJEGOVI PRIJATELJI / Beograd: BOOKA, 2017.

Preuzeto sa sajta:

http://www.delfi.rs/knjige/110396_toni_pagoda_i_njegovi_prijatelji_knjiga_delfi_knjizare.html

Pojedini izvori radosti su nestalni, ponavlja često Paolo Sorrentino. Mladost iščezava, seks je precenjen, a prijateljstvo i smeh su, s druge strane, potcenjeni. Zato se on njima vraća ovom zbirkom pripovedaka. Vraća se s neodoljivim vodičem i tumačem. To je nezaboravni Toni Pagoda, propali pevač italijanske kancone, junak romana „Svi su u pravu”, koji kroz trinaest priča krči put posut nostalgijom. Čini to pronicljivo, urnebesno duhovito, oporo a setno, s namerom da stigne do izvorišta smeha i prijateljstva.

Toni je ostario, ali nije ostao bez stila. Naprotiv. Majstorski izaziva suze, čas od smeha čas od tuge, pripovedajući o sujeti, gluposti, televizijskoj, muzičkoj, a posebno političkoj estradi, o slabostima, ljubavi, drugovima i naposljetku – o mami. Ovaj stariji Pagoda, nekadašnji takmičar Festivala u Sanremu, i dalje je rečit na neobičan način, vispren, ali nesporno mekši. Kao da je sklopio primirje sa svetom i Svevišnjim, obećavši da više neće da besni ni da pravi velike gluposti. Uz samo jednu molbu: da nikada ne odraste.

„Mnogo ćete se smejati. Uživacete u neprekidnom nizu darova mudrosti. Ali postoji nešto što vijuga u pozadini kroz celu knjigu, rasprostirući se posebno poslednjim poglavljima – izvesna seta. I možda je to taj sastojak koji čini toliko izvornom ovu knjigu, knjigu koja bi na prvi pogled mogla zaličiti na čudnu raspravu, besramno sjajnu i nitkovski izveštačenu.”

Corriere della sera

„Na kraju, ova zbirka priča te zaprepasti. Shvataš da pripovedač nije ni režiser, ni pisac, već Paolo Sorrentino.”

La Repubblica

„Pomislio bi čovek da će pripovedanje skliznuti u moralističku pouku. Međutim, pričajući o svojim susretima, Toni Pagoda se nikada ne distancira od njih, a ukoliko sudi, čini to ironično, s neočekivanom i gotovo spasonosnom empatijom.”

Panorama

3. Mišel Uelbek: ELEMENTARNE ČESTICE / Beograd: BOOKA, 2016.

Preuzeto sa sajta:

http://www.delfi.rs/knjige/49174_elementarne_cestice_knjiga_delfi_knjizare.html

Romanom *Elementarne čestice* Mišel Uelbek se „ustoličio” i proslavio kao jedinstven i važan pisac evropske književne scene. Ovo je priča o dva polubrata, Mišelu i Brunu koji predstavljaju dve hemisfere Uelbekove ličnosti. Veoma često u ovoj knjizi imamo osećaj da čitamo uvrnuti roman a clef. Mišel, molekularni biolog, nalazi da su svakodnevnne ljudske emocije neobjašnjive i zbog toga se trudi da ostavi utisak hladne i nedodirljive osobe. Bruno je njegova suprotnost. Iskompleksirani sladostrasnik, zarobljen u, po mnogim, ružnom telu, ali

ipak posvećen seksu kao najvažnijoj stvari u svom životu. Kroz ove iskrivljene arhetipove stvorena je interesantna priča, na momente čak dirljiva.

4. Džaret Kobek: JA MRZIM INTERNET / Beograd: BOOKA, 2017.

Preuzeto sa sajta:

http://www.delfi.rs/knjige/108430_ja_mrzim_internet_knjiga_delfi_knjizare.html

KNJIŽEVNA SENZACIJA – ROMAN KOJI JE OD ALTERNATIVNOG HITTA STIGAO DO VRHOVA TOP LISTA I IZAZVAO BES INTERNET ZAJEDNICE!

Ovo je roman o San Francisku, gradu koji je nekada vrcao od života i bio izvorište mnogih društvenih promena, a sada su ga, mada je i dalje prelep, iznutra malo-pomalo izjele sile tehnologije, oligarhije i srebroljublja u procesu koji nije mogao da ne uspe zahvaljujući tome što je internet potpuno otupeo čula onih koji su nekada čitali knjige, pre no što smo svi počeli da razgovaramo samo o Majli i Bijonse. Dok moralne norme nestaju poput glinenih golubova što se rasprskavaju u vašarskoj streljani, gradom se polako širi satanska pustoš, kakvu je 1977. predvideo Fric Lajber svojim jezivim romanom *Naša gospa od tame*.

Džaret Kobek je bestidan, urnebesno, zajedljiv, domišljat, bahat. Ne usteže se da potkači Bazfidove liste tipa „35 najurnebesnijih činjenica”, ali ni da uperi sumoran reflektor u kraj kulture i prirode kakve smo mislili da poznamo.

„Štivo koje se ne ispušta iz ruku.”

Kit Miler, Tajmsov književni dodatak

„Imamo li mi to američkog Uelbeka? Iako često izražava u suštini suprotne stavove, Džaret Kobek mu se donekle približava svojim gorljivim napadom na instant svetinje ovog našeg lažno dušebrižničkog vremena. Upravo sam nabavio njegov najnoviji roman *Ja mrzim internet*, i progutao ga – divlje je živopisan, poput Uelbeka, a ne treba vam prevod, samo vatrostalne rukavice za okretanje strana.”

Džonatan Letem

„Ova knjiga ima dušu, a ima i petlju... Savet? Batalite Tviter na jedan dan. Uzmite ovo umesto toga.”

New York Times

„Silno ću se iznenaditi proda li se više od jedanaest i po primeraka ove knjige. Inšalah, prodaće ih se više od pedeset hiljada. I gladna kokoš sanja da će se probuditi u punom ambaru. To je jače od mene.”

Autorov otac

5. Laš Svensen: **FILOZOFIJA USAMLJENOSTI** / Beograd: Geopoetika izdavaštvo, 2017.

Preuzeto sa sajta:

<http://fenomeni.me/las-svensen-filozofija-usamljenosti-knjiga-dana/>

Norveški filozof Laš Svensen napisao je desetak knjiga koje je nazvao Filozofija dosade, ...mode, ...zla, ...straha, ...rada, ...slobode... i sve te knjige su i na srpskom izazvale veliko interesovanje čitalaca, a ovih dana, izdavačka kuća „Geopoetika” objavljuje njegovu knjigu *Filozofija usamljenosti*.

Svensen uz pomoć drugih disciplina, razgoljuje svaki pojam do suštine, a pritom piše lako razumljivim jezikom, što je verovatno jedna od tajni njegovog uspeha. Iako se mogu svrstati u „soft filozofiju“, sve ove knjige utemeljene su na zavidno obimnoj građi i koristan su izvor literature iz raznih oblasti za dalje proučavanje datih fenomena.

Za razliku od norveškog jezika (na kojem piše autor), srpski jezik, kao i engleski, na primer, omogućava da razlikujemo usamljenost i samoću, pri čemu je, kako autor ističe, usamljenost osećanje koje podrazumeva bol i nedostatak i nema veze s brojem ljudi kojima je neko okružen, već da li to zadovoljava potrebu za vrstom i tipom društvenog kontakta. Ne moramo biti usamljeni samo ako nekog izgubimo, često je izvor usamljenosti nedostatak bliskosti s nekim ko je pored nas.

Svensen upućuje na povezanost poverenja i usamljenosti – usamljeni ljudi su društveno preosetljivi i obuzeti time kako ih drugi vide. Oni kao da traže znake odbijanja kod drugih, pa se tako bezazlene reči i postupci drugih tumače kao izraz agresije, a na tu umišljenu agresiju usamljenik odgovara agresijom. Baš kao u *Otkrivanju samoće* Pola Oстера, gde otac nije u stanju da se uzda u bilo koga, čak ni u samog sebe. Ako su nam drugi pretnja, uvek ćemo biti usamljeni. Filozof i sociolog Georg Zimmel davno je rekao da bi se društvo raspalo bez opšteg poverenja koje ljudi moraju da imaju jedni prema drugima.

Moderni čovek je pun kontradiktornosti – sve čini da sebe izoluje, san je imati svoju sobu i u njoj svoj TV, svoj auto, svoj telefon, sve više ljudi žive sami i to zato što su tako izabrali, ali istovremeno je tu i želja da se pomiri potreba za slobodom, snažna narcistička strana i potreba za pripadnošću drugima.

Svensen je na poziciji onih teoretičara koji tvrde da je veća upotreba interneta povezana s višim stepenom društvene integracije, te da nas, uprkos uvreženom stanovištu, moderne tehnologije nisu učinile otuđenijim i usamljenijim. Naprotiv, smatra on, korisnici društvenih mreža imaju više poznanika i s njima se više sreću licem u lice. Društveni mediji možda povećavaju usamljenost u smislu da oni koji ih koriste imaju sve veće društvene potrebe koje ne mogu zadovoljiti i u tom smislu on određuje problem savremenog čoveka pre kao hipersocijalnost koji se ne ogleda u velikoj količini usamljenosti, već pre u nedostatku samoće. U srži usamljenosti je nedostatak, a samoća, ako je pozitivna, znači otvorenost. Rasprava o dobrim i lošim stranama samoće prisutna je još od antike i filozofi su uvek samoću isticali kao nešto pozitivno jer je to privilegovani prostor za refleksiju u kojoj se čovek može približiti istini. Psiholog Mihalj Čikstenmihalji je ustanovio da ljudi kojima je teško da budu sami imaju velikih poteškoća da se kreativno razvijaju. Šopenhauer je upozoravao da čovek može da bude slobodan i ono što jeste samo ako je sâm i zato mladi treba da nauče da podnose da budu sami. Čovek je danas zaokupljen spoljašnjim nadražajima i vrlo retko se suočava sa sobom. Hronična potreba za zaokupljanjem pažnje znak je emotivne nezrelosti. Važan zadatak ove knjige je da ukaže na nedostatak sposobnosti da čovek sebe ispuni samim sobom kad se otkloni sve spoljašnje. Tako Niče piše u *Zori*: „Postepeno mi svetlost pada na najopštiji

nedostatak naše vrste obrazovanja i vaspitanja: niko ne uči, niko ne teži tome, niko se ne uči – da podnosi usamljenost”.

Ako govorimo o hroničnoj negativnoj usamljenosti, a ne o poželjnoj samoći, lična odgovornost podrazumeva da treba da budemo sposobni da tražimo druge i da im se otvaramo i izložimo, ali da ćemo usamljenost smanjiti tako što ćemo se truditi da sebe vidimo, da nađemo utemeljenje u sebi, da ne zavismo od drugih. Među brojnim primerima koji potvrđuju u kojoj meri je zemlja iz koje potiče autor razvijenija u odnosu na našu, svedoči i podatak da njihove partije u okviru aktivnih političkih programa imaju i „političku mobilizaciju protiv usamljenosti”. Ova društvena odgovornost u odnosu na usamljenost, Svensena je podsetila na SF roman Kurta Vonegata Lakrdija u kojem kandidat za predsednika pobeđuje parolom „Lonesome no more”.

Jasna Novakov Sibinović

5

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ
ЗА ПЕРИОД ДЕЦЕМБАР 2017 – ЈАНУАР 2018. ГОДИНЕ**

1. ЧОВЕК ПО ИМЕНУ УВЕ
Фредрик Бакман
Београд: Лагуна, 2017.
2. ДАНАС ЈЕ СРЕДА
Давид Албахари
Београд: Чаробна књига, 2017.
3. ДВАДЕСЕТ СРПСКИХ ПОДЕЛА
Душан Ковачевић
Београд: Лагуна, 2017.
4. Е БАШ ВАМ ХВАЛА
Марко Видојковић
Београд: Лагуна, 2017.
5. ЛАВИРИНТ ДУХОВА. ДЕО 1.
Карлос Руис Сафон
Београд: Чаробна књига, 2009.
6. МОЈ НЕ ТАКО САВРШЕНИ ЖИВОТ
Софи Кинсела
Београд: Лагуна, 2017.
7. НОВИ УЧЕНИК: ПОНОВО ИСПРИЧАН ОТЕЛО
Трејси Шевалије
Београд: Лагуна, 2017.
8. БЕСМРТНОСТ
Милан Кундера
Београд: Лагуна, 2017.
9. БРИЖНИ БАШТОВАН
Џон ле Каре
Београд: Evro-Giunti, 2008.
10. КРАЉЕВСКИ КОМПЛЕКС ДИНАСТИЈЕ КАРАЂОРЂЕВИЋ:
THE ROYAL COMPOUND OF THE KARADORĐEVIĆ DYNASTY
Звонко Б. Петковић
Београд: Komshe, 2016.